

22901
pavoalg
CQA

EXCURSIE-RAPPORT.

Provincie : Drento.

Datum : 25 juni 1959.

Gemeente : Rolde.

Waarnemer : H.J. Verhoeven.

Kaartblad : 12 G.

Plas ten westen van Papenvoortsbrugje. PV 44.
(Staatsnatuurreservaat.)

Terrein:

De plas heeft een onregelmatige vorm. De grootste lengte bedraagt ongeveer 220 - 230 m. Omdat de plas plaatselijk sterk in karakter varieert, worden drie delen onderscheiden: A, B en C.

Deel A is de n.o. uitloper van de plas welke slechts een nauwe verbinding heeft met de rest. Deel B omvat het grootste deel van het open water. Deel C is de z. uitloper van plas B. (De verbinding tussen deze is echter nogal breed.)

Geografische ligging:

De plas is gelegen op ongeveer 500 m ten westen van het Papenvoortsbrugje (in het gehucht Papenvoort).

Milieu:

De diepte is in alle drie de delen ongeveer gelijk: 60 - 65 cm; er zijn echter plaatselijke ongelijke stukken in de bodem.

In A lopen de oevers langzaam in het water af. Ten dele geldt dit ook voor B, doch soms zijn de oevers daar ook steil, vooral aan de zuidzijde. Plas C heeft aan de westzijde een brede verlandingszone, overgaand in een hoogveenoever. Aan de oostzijde zijn de oevers onregelmatig en steil. Op grote pollen van *Juncus effusus* broeden hier kapmeeuwen.

In alle drie de delen werd de pH gemeten 5,4.

Het water in A en B was betrekkelijk helder; er lag op de bodem een dikke veenmodderlaag. In C was het water zeer donker van kleur; ook daar werd de bodem door een veenmodderlaag bedekt.

De

De omgeving wordt gevormd door een Callunaheide, welke recent is afgebrand, aan de o.- en z.o.zijde en door een weiland aan de w.zijde.

Tussen het weiland en de plas loopt een sloot, welke betrekkelijk diep is uitgegraven. Met het materiaal dat is vrijgekomen, zijn de oevers van deze sloot opgehoogd. Zeer recent heeft men een greppel gegraven, welke de sloot met de plas verbindt. Deze greppel is ongeveer 45 cm diep. Er is zo een groot eutrophiëringsgevaar ontstaan. De oevers van plasgedeelte C doen vermoeden, dat hier vroeger veen is uitgestoken; wellicht geldt dit voor de hele plas.

Geologische en Bodemkundige gegevens:

Geologische kaart 12 (Assen) kwartblad IV geeft voor de omgeving een fluvioglaciaal dek met fijne tot middelkorrelige zanden, soms met noordelijk morenegruis. Dikte meer dan 20 dm. Op deze oorspronkelijke zandbodem heeft zich hoogveen gevormd met een oorspronkelijke dikte van in het algemeen meer dan 20 dm, thans geheel of gedeeltelijk afgegraven.

Bodemkaart 12 oost van de Stichting voor Bodemkartering vermeldt voor dit object niet lemige lage boszandgronden en lage heidegronden. Eikengronden (lage trap), schiere eikengronden en lage heidegronden (type 204).

Vegetatie:

Plas A.

In het open water (ongeveer $30 \times 40 \text{ m}^2$): gedeeltelijk afgestorven *Sphagnum cuspidatum* var. *plumosum*, *Drepanocladus fluitans* en *Cladopodiella fluitans*. In de oostpunt was een prachtige bloeiende vegetatie van *Juncus bulbosus* aanwezig. Hier werd een opname gemaakt (BV 027).

Op de oevers aan de o.-, z.- en n.zijde een betrekkelijk verbrokkelde vegetatie met op de lagere delen: *Sphagnum cuspidatum*, *Eriophorum angustifolium*, *Agrostis canina* en *Carex curta*, terwijl hier op de hogere delen *Eriophorum vaginatum*, *Molinia coerulea*, *Carex nigra*, *Erica tetralix* en in de moslaag plaatselijk *Polytrichum commune* het aspect bepalen.

De w. oever wordt gevormd door een 5 - 8 m brede verlandingszone welke overgaat in jong hoogveen. Deze w. oever vormt de grens tussen A en B. Hierin komen vooral *Eriophorum angustifolium* en *Sphagnum cuspidatum* voor, met minder talrijk *Juncus effusus* en *Carex curta*. Hoger volgen dan vooral *Eriophorum vaginatum* en *Molinia coerulea*, welke samen de begroeiing vormen van de o.oever van B.

Plas B.

Plas B heeft een nauwe verbinding met A. In het open water treft men dezelfde planten aan als in A, waarbij *Juncus bulbosus* weer voorkeur heeft voor de ondiepere gedeelten met een harde zandbodem. In enkele inhammen werd *Eleocharis palustris* gevonden, soms (w.oever) drijftillen vormend samen met *Sphagnum cuspidatum*.

De oeervervegetatie lijkt veel op die van deel A. Plaatselijk is *Juncus effusus* zeer talrijk. Verder treft men hier behalve de reeds genoemde soorten nog aan: *Andromeda polifolia* (weinig), *Oxycoccus palustris*, *Dryopteris cristata* en *Betula pubescens*.

Het talrijk voorkomen van *Juncus effusus* aan de w.zijde van het terrein wordt veroorzaakt door het nabijgelegen weiland. Men heeft thans het weiland met een sloot van het reservaat gescheiden.

Opmerkt moet worden, dat behalve *Eleocharis palustris* ook *Eriophorum angustifolium* aan de w.zijde talrijk voorkomt. De plant vormt er een 5 tot 10 m brede zone. Het veen is ter plaatse 55 cm dik.

Oxycoccus palustris heeft zich vooral gevestigd op de berm langs de sloot, welke ontstaan is door het uitgraven.

Plas C.

Deze heeft een brede verbinding met B. Vooral de zeer goed ontwikkelde verlandingszone en het hoogveen zijn hier zeer belangrijk. De breedte van deze zone bedraagt 15 - 20 m. Hierin komen voor: *Sphagnum cuspidatum*, *Eriophorum angustifolium*, *Agrostis canina*, *Drosera rotundifolia*, *Carex curta*, *Oxycoccus palustris*, *Andromeda polifolia*, *Erica tetralix*, *Eriophorum vaginatum* en *Molinia coerulea*. Plaatselijk ook *Drepanocladus fluitans* en *Aulacomnium palustre* in de moslaag en ook kiemplanten van *Betula pubescens*. In deze vegetatie werd een opname gemaakt (EV 026).

Plas C heeft zeer veel *Juncus effusus* op alle oevers behalve op de w.oever. Ook grote pollen in het open water. In dit deel van het terrein broeden de kapmeeuwen.

De o.oever van C is zandig. Behalve *Juncus effusus* zijn *Eriophorum vaginatum*, *Eriophorum angustifolium* en *Carex nigra* zeer talrijk. Er staat één grote struik *Myrica gale* op de grens tussen B en C.

Fauna:

Het aantal kapmeeuwen werd op 20 - 30 paar geschat. Voorts hielden zich in en boven het terrein op: kieviten, zwarte stern, torenvalk (2), zomertaling en scholekster.

Conclusie:

De plas heeft het karakter van een uitgestoken veenplas. Plaatselijk bevindt zich nog oud veen en treedt nieuwe verlanding op.

Het oorspronkelijk voedselarme karakter is plaatselijk onduidelijk geworden als gevolg van een overwoekering van de vegetatie door *Juncus effusus*. Twee factoren zijn hiervoor aan te wijzen: de invloed van het naburige weiland en de invloed der vogels.

Door middel van de sloot heeft men de waterhuishouding van de plas gescheiden van die van het weiland. Het nut van deze (kostbare) maatregel dreigt nooit tot uiting te komen omdat secundair toch weer een greppelverbinding tussen plas en sloot is aangelegd. De reden hiervan is duister aan de waarnemer. Voorts komt hem het talud van de oevers der sloot te steil voor (op enkele plaatsen instortingen).

In hoeverre de tweede factor, de invloed der vogels, een bedreiging voor de vegetatie vormen is niet na een bezoek te beoordelen. Wellicht dient men uitbreiding der kapmeeuwkolonie tegen te gaan om de hoogveenvegetatie te beschermen.

Vegetatiekundig is het hoogveen aan de w.zijde belangrijk. Men vindt het *Sphagnum europaeum* vertegenwoordigd met de verbondskostensoorten *Oxycoccus palustris*, *Andromeda polifolia* en *Eriophorum vaginatum*.

Het zeldzame levermos Cladopodiella fluitans is in het open water een differentiërende soort voor het Isoëteto-Lobeliëtum. Dit is een gezelschap typisch voor uitgesproken oligotrooph water. Bovengenoemde eutrophiërende factoren (greppel en meeuwen) kunnen dit gezelschap vernietigen.

Waarom wordt dit natuurreservaat niet beter onder controle gehouden?

Opnamen PV 44. 25-6-1959.

Nummer opname:	<u>BV 026.</u>	<u>BV 027.</u>
Waterstand in cm	-12	+15
Oppervlak onderdeel in m ²	30 x 15	10 x 15
Oppervlak proefveld in m ²	1 x 2	2 x 2
Totale bedekking in %	100	95
Bedekking moslaag in %	100	-
Bedekking kruidlaag in %	60	-
Hoogte kruidlaag in cm	50	-
Eloïdenlaag in %	-	70
Helophytenlaag in %	-	35
<i>Eriophorum angustifolium</i>	2.2fr.	-
<i>Oxycoccus palustris</i>	2.3fr.	-
<i>Andromeda polifolia</i>	2.2v	-
<i>Drosera rotundifolia</i>	1.2kn	-
<i>Agrostis canina</i>	+ .1v	-
<i>Molinia coerulea</i>	+ .2v	-
<i>Betula pubescens</i>	r.1 kiemplant	-
<i>Sphagnum cuspidatum</i>	-	4.4(var.plumosum)
<i>Juncus bulbosus</i>	-	3.4fl.
<i>Drepanocladus fluitans</i>	+ .2v	1.2
<i>Cladopodiella fluitans</i>	-	+ .1
<i>Sphagnum cf. recurvum</i>	5.5	-

Bijzonderheden

Bijzonderheden bij de opnamen. PV 44.

Opname BV 026.

Plaats der opname: In hoogveenvegetatie aan de w.zijde ongeveer op de grens van deel B en deel C. Datum: 25 juni 1959.

Waarnemer: H.J. Verhoeven.

Vegetatie van *Eriophorum angustifolium*, *Andromeda polifolia* en *Oxycoccus palustre*.

Dikte van het hoogveen: 65 cm. Waterstand: -12 cm.
pH uitgeknepen *Sphagnum*: 4,8
water: 5,1

Begrenzing: Waterzijde: vegetatie van *Eleocharis palustris* + *Juncus effusus*. Landzijde: hoogveen met meer *Molinia coerulea*.

Boring: Na 65 cm hoogveen 15 cm vette zwarte venige laag, hieronder fijn donkerbruin gewolkt zand met fijn grint.

Opname BV 027.

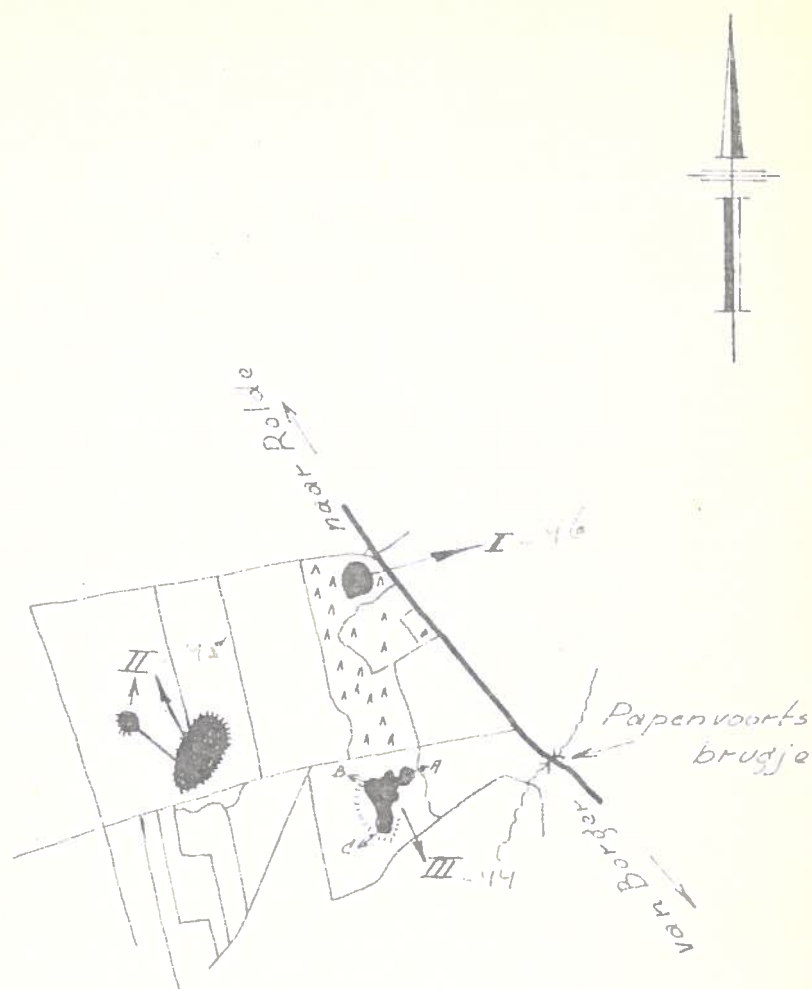
Plaats der opname: Oostzijde van plas A in het open water.
Datum: 25 juni 1959. Waarnemer: H.J. Verhoeven.

Vegetatie van *Juncus bulbosus* en *Sphagnum cuspidatum*. Waterstand: 15 cm. pH: 5,4.

Boring: 15 cm donkerbruin gewolkte zandige vette laag met organisch materiaal. Naar onder toe bevat deze laag tamelijk grof grint.

PLAS TEN WESTEN VAN PAPENVOORTSBRUGJE

gem^{te} ROLDE

I = PV 46

II = PV 45

III = PV 44

Top. kaart bl. 129
(Schad/1:25000)

RIVON n° 275 k IX